

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz konkrētu trešo valstu valūtu etalonu atbrīvojumu un konkrētu pārtraucamu etalonu aizstājējetalonu izraudzīšanu groza Regulu (ES) 2016/1011”

(COM(2020) 337 final – 2020/0154 (COD))

(2021/C 10/06)

Galvenais ziņotājs: **Christophe LEFÈVRE**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 28.8.2020. Eiropas Parlaments, 14.9.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Biroja lēmums	14.7.2020.
Pieņemts plenārsesijā	29.10.2020.
Plenārsesija Nr.	555
Balsojuma rezultāts	244/0/7
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Ņemot vērā EESK atzinumos ⁽¹⁾ izklāstītos ieteikumus un to, ka tiek pārtraukta *LIBOR* ⁽²⁾ publicēšana, EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumus, kuru mērķis ir nodrošināt kapitāla tirgu savienības finanšu dalībnieku darbības noteikumu nepārtrauktību attiecībā uz konkrētu trešo valstu valūtu etalonu atbrīvojumu un konkrētu pārtraucamu etalonu aizstājējetalonu izraudzīšanu.

1.2. Šie priekšlikumi ir ne tikai konkrēta atbilde uz sekām, kas saistītas ar *LIBOR* publicēšanas pārtraukšanu un Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības, bet tajos arī paredzēts ņemt vērā etalonu situāciju valstīs, kurās valūtas maiņas kurss nav brīvi konvertējams, un tādējādi tie veicina plašāku mērķu īstenošanu.

1.3. EESK skatījumā kapitāla tirgu savienība labi darbosies tad, ja šie tirgi būs droši, stabili un noturīgi pret satricinājumiem. Šajā ziņā *LIBOR* publicēšanas pārtraukšana radīs ļoti nozīmīgas ekonomiskas sekas, jo lielā daļā līgumu nav paredzēts rezerves mehānisms, lai līdz 2021. gada beigām atceltu atsauci uz *LIBOR*.

1.4. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi un prioritāri aizstāt atsauci uz *LIBOR*, un vienlaikus EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu šajā procesā iesaistīt valstu iestādes, pieņemot ES regulu, kas novērstu risku saistībā ar atšķirīgiem tiesību aktiem, kā tas vērojams direktīvas transponēšanas procesā.

1.5. EESK ir gandarīta, ka ar ierosinātajiem grozījumiem attiecībā uz šiem etaloniem tiks ieviestas likumiskas pilnvaras, ar kurām Eiropas Komisija izraugās aizstājējlikmi gadījumā, ja vairs netiek publicēts etalons, kura atcelšana var radīt būtisku traucējumu finanšu tirgu darbībā Eiropas Savienībā.

⁽¹⁾ “Eiropas finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) – Reformas” (OV C 227, 28.6.2018., 63. lpp.), “Ilgtspējīgs finansējums: taksonomija un etaloni”, (OV C 62, 15.2.2019., 103. lpp.) un “Eiropas finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) – grozīts priekšlikums cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju”, (OV C 110, 22.3.2019., 58. lpp.).

⁽²⁾ *LIBOR* (*London Interbank Offered Rate* – Londonas starpbanku likme) ir starptautiski atzīta galvenā standarta procentu likme starpbanku aizdevumu izmaksu aprēķināšanai.

1.6. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka likumiskā aizstājējlikme saskaņā ar likumu aizstās visas atsauces uz “pārtraucamo etalonu” visos līgumos, ko noslēgusi kāda ES uzraudzīta vienība.

1.7. EESK piekrīt, ka attiecībā uz līgumiem, kuros nav iesaistīta ES uzraudzīta vienība, dalībvalstis tiek mudinātas pieņemt valsts likumiskas aizstājējlikmes.

1.8. Visbeidzot, lai pārbaudītu jaunā atbrīvojuma atbilstību, EESK piekrīt, ka kompetentajām iestādēm un uzraudzītajām vienībām ir regulāri jāziņo Komisijai par to, kā ES uzņēmumi izmanto etalonus, uz kuriem attiecas šis atbrīvojums, un par uzraudzīto vienību bilanču izmaiņām trešo valstu valūtas kursa svārstību ietekmē.

1.9. Lēmums atbilst Finanšu stabilitātes padomes^(?) ieteikumiem, tomēr EESK norāda, ka globālā mērogā Eiropas Savienība, šķiet, ir vienīgā jurisdikcija, kas mēģina regulēt valūtas darījuma sākumkursu indeksu darbības mehānismu.

1.10. EESK, protams, iesaka uzraudzīt minētās regulas ieviešanu un integrāciju finanšu tirgos. EESK skatījumā ir būtiski svarīgi, lai paredzētie noteikumi tieši un konkrēti sekmētu mērķu sasniegšanu un radītu pozitīvus rezultātus visām ieinteresētajām personām visās dalībvalstīs.

2. Vispārīga informācija

2.1. Komisijas 2020. gada darba programmā paredzēts pārskatīt regulu par finanšu indeksiem, ko izmanto kā etalonus, lai noteiktu summu, kas izmaksājama saskaņā ar finanšu instrumentu vai finanšu līgumu, vai finanšu instrumenta vērtību. Nosakot pārvaldības un datu kvalitātes standartus etaloniem, kurus izmanto finanšu līgumos, Etalonu regulas mērķis ir stiprināt kapitāla tirgus dalībnieku uzticēšanos indeksiem, ko Eiropas Savienībā izmanto kā etalonus. Tā papildina Komisijas centienus izveidot kapitāla tirgu savienību.

2.2. Ar Etalonu regulu ir ieviesta prasība par atļauju piešķiršanu finanšu etalonu administratoriem, kā arī prasības to ievades datu sniedzējiem, kurus izmanto finanšu etalona aprēķināšanai, kā arī reglamentēta finanšu etalonu izmantošana. Saskaņā ar Etalonu regulu ES uzraudzītajām struktūrām (piemēram, bankām, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, apdrošināšanas sabiedrībām, pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem – OPCVM2) ir jāizmanto tikai tie indeksi, attiecībā uz kuriem administrators ir saņēmis atļauju. Trešās valstīs pārvaldītus etalonus var izmantot ES tikai pēc līdzvērtības, atzīšanas vai apstiprināšanas procedūras.

2.3. Etalonu regulu piemēro kopš 2018. gada janvāra. Tomēr līdz pārejas režīma beigām 2021. gada decembra beigās ES tirgus dalībnieki var turpināt izmantot etalonus, ko pārvalda valstī ārpus Eiropas Savienības — neatkarīgi no tā, vai ir pieņemts lēmums par līdzvērtību un vai indekss ir atzīts vai apstiprināts izmantošanai Eiropas Savienībā.

2.4. Pirmkārt, ar izskatāmajā regulas priekšlikumā ierosinātajiem grozījumiem tiks ieviestas likumiskas pilnvaras, ar kurām Eiropas Komisija izraugās aizstājējlikmi gadījumā, ja vairs netiek publicēts kāds etalons, kura atcelšana var būtiski traucēt finanšu tirgu darbību Eiropas Savienībā.

2.5. Otrkārt, likumiskā aizstājējlikme saskaņā ar tiesību aktu aizstās visas atsauces uz “pārtraucamo etalonu” visos līgumos, ko noslēgušas ES uzraudzītās vienības.

2.6. Treškārt, attiecībā uz līgumiem, kuros nav iesaistīta ES uzraudzīta vienība, dalībvalstis tiek mudinātas pieņemt valsts likumiskas aizstājējlikmes.

(?) Starptautiska ekonomikas grupa, kas izveidota G20 sanāksmē Londonā 2009. gada aprīlī. Tajā apvienojušās 26 valstu finanšu iestādes (centrālās bankas, finanšu ministrijas utt.), kā arī vairākas starptautiskas organizācijas un grupas, kas izstrādā standartus finanšu stabilitātes jomā.

2.7. Visbeidzot, lai pārbaudītu jaunā atbrīvojuma atbilstību, kompetentajām iestādēm un uzraudzītajām vienībām ir regulāri jāziņo Eiropas Komisijai par to, kā ES uzņēmumi izmanto etalonus, uz kuriem attiecas šis atbrīvojums, un par uzraudzīto vienību bilanču izmaiņām trešo valstu valūtas kursa svārstību ietekmē.

3. Piezīmes

3.1. Ņemot vērā EESK atzinumos⁽⁴⁾ izklāstītos ieteikumus un to, ka tiek pārtraukta *LIBOR* publicēšana, EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus, kuru mērķis ir saglabāt kapitāla tirgu savienības finanšu dalībnieku darbības noteikumu nepārtrauktību **attiecībā uz konkrētu trešo valstu valūtu maiņas kursa etalonu atbrīvojumu un konkrētu pārtraucamu etalonu aizstājētaļonu izraudzīšanu.**

3.2. Šie priekšlikumi ir ne tikai konkrēta atbilde uz sekām, kas saistītas ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības, bet tajos arī paredzēts ņemt vērā etalonu situāciju valstīs, kurās valūtas maiņas kurss nav brīvi konvertējams, un tādējādi tie veicina plašāku mērķu īstenošanu.

3.3. Šie priekšlikumi dod iespēju ņemt vērā valūtas maiņas kursa etalonu izmantošanu, lai segtu trešo valstu valūtas svārstīgumu, atvasināto instrumentu līgumu maksājumus valūtā, kas nav valūta ar ierobežotu konvertējamību, jo īpaši, ja trešās valsts valūta nav brīvi konvertējama.

3.4. Šī reforma ir būtiska, lai *Brexit* radīto brutālo pārmaiņu apstākļos sniegtu atbalstu kapitāla tirgu savienībai saistībā ar banku savienību, nodrošinātu ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) darbību un palīdzētu stiprināt ES un dalībvalstu pozīcijas mainīgā globālā vidē.

3.5. Saskaņā ar Finanšu stabilitātes padomes ieteikumiem kritiski svarīgu etalonu, piemēram, *IBOR* likmju⁽⁵⁾, reforma ir viena no Komisijas kapitāla tirgu savienības rīcības plāna galvenajām prioritātēm.

3.6. Lai nodrošinātu kapitāla tirgu savienības efektīvu darbību, šiem tirgiem jābūt drošiem, stabiliem un noturīgiem pret satricinājumiem. Līdz ar to *LIBOR* publicēšanas pārtraukšana, pat ja tā ietekme ir saistīta ar tirgus reprezentativitātes vai ar etalonu mērāmās ekonomiskās realitātes pakāpenisku zudumu, radīs būtiskas ekonomiskas sekas, jo lielā daļā līgumu nav paredzēts rezerves mehānisms, lai līdz 2021. gada beigām atceltu atsauci uz *LIBOR*.

3.7. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi un prioritāri aizstāt atsauci uz *LIBOR*, un vienlaikus EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu šajā procesā iesaistīt valstu iestādes, pieņemot ES regulu, kas novērstu risku saistībā ar atšķirīgiem tiesību aktiem, kā tas vērojams direktīvas transponēšanas procesā.

3.8. Uzņēmumiem un kopienām, ar kurām Eiropas Komisija jau iepriekš ir apspriedusies, etalonu pieņemšana palīdz veikt drošus pārrobežu darījumus tirgū un stiprināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, jo īpaši valstīs, kurās valūtas maiņas kurss joprojām ir pārāk reglamentēts.

3.9. Šie grozījumi tiesību aktā ir paredzēti, lai novērstu ārkārtīgi nozīmīgu sistēmisku risku: plaši izmantota procentu likmju etalona pārtraukšana ietekmēs šādus līgumus:

- a) uzraudzīto vienību parāda vērtspapīru emitēšanu;
- b) uzraudzīto vienību bilanci turēto parādu;
- c) aizdevumus;
- d) noguldījumus un
- e) atvasinātā instrumenta līgumus.

Liela daļa finanšu līgumu, kuros ir atsauce uz plaši izmantotiem procentu likmju etaloniem, ir saistīti ar uzraudzītām vienībām, uz kurām attiecas Etalonu regulas darbības joma.

⁽⁴⁾ "Eiropas finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) – Reformas" (OV C 227, 28.6.2018., 63. lpp.), "Ilgtspējīgs finansējums: taksonomija un etaloni" (OV C 62, 15.2.2019., 103. lpp.) un "Eiropas finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) – grozīts priekšlikums cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju" (OV C 110, 22.3.2019., 58. lpp.).

⁽⁵⁾ Starpbanku tirgus likmes (*Interbank offer rates – IBOR*) ir sistēmiski nozīmīgas atsauces likmes, uz kurām balstīti daudzi finanšu sektora līgumi.

3.10. Juridiskā nenoteiktība un iespējami nelabvēlīga ekonomiskā ietekme, ko var radīt grūtības nodrošināt pašreizējo līgumsaistību izpildi, apdraudēs finanšu stabilitāti Eiropas Savienībā:

- savukārt patērētāji, mazie, vidējie un lieli uzņēmumi un ieguldītāji būs vairāk aizsargāti, un priekšlikums ievieš dažādus instrumentus, lai nodrošinātu, ka pakāpeniska atteikšanās no plaši izmantotas starpbanku likmes pārmērīgi neietekmē banku sektora spēju piešķirt finansējumu ES uzņēmumiem un tādējādi neapdraud nevienu no kapitāla tirgu savienības galvenajiem mērķiem,
- šajā saistībā EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikumā būtu jāanalizē arī šādi aspekti:
 - i) apsvērumi un paskaidrojuma raksts, šķiet, mērķtiecīgi virzīti uz plašu līgumu klāstu, kurā izmantoti etaloni un ietverti kredītlīgumi (vai līdzvērtīgi aizdevumu mehānismi), kas noslēgti ar juridiskām vai citām personām (ne tikai ar patērētājiem): šajā ziņā ir jāatsauces uz nodaļu “Likumiskās aizstājējlikmes darbības joma”;
 - ii) Komisijas priekšlikuma teksts, kurā noteikta automātiska aizstāšana, t. i., 23.a panta 2. punkts, attiecas uz jēdzienu “finanšu līgumi”, kura definīcija Etalonu regulā (3. panta 1. punkta 18. apakšpunktā) attiecas tikai uz kredītlīgumiem, kas noslēgti ar fiziskām personām (patērētājiem), ņemot vērā atsauces uz Direktīvu 2014/17/ES un 2008/48/EK;
 - iii) lai nodrošinātu paskaidrojuma rakstā paustās vēlmes un priekšlikuma teksta saskaņotību, EESK uzskata, ka ir lietderīgi analizēt jēdziena “finanšu līgums” atsauces jomu un definīciju, lai tā attiektos ne tikai uz kredītlīgumiem, kas noslēgti ar patērētājiem, bet arī garantētu efektīvu automātiskas aizstāšanas mehānismu gadījumos, kad šādi līgumi noslēgti ar citiem tirgus dalībniekiem;
- EESK uzskata, ka aizstāšanas pilnvaras būtu jāpaplašina uz visiem līgumiem, uz kuriem attiecas ES dalībvalsts tiesību akti, kā arī uz līgumiem, kas noslēgti starp subjektiem, kuri veic uzņēmējdarbību ES un uz kuriem attiecas trešās valsts tiesību akti, ja šajos tiesību aktos nav paredzēta pārtrauktā etalona likumiska aizstāšana;
- ierosinātie pasākumi uzskatāmi par ieguldījumu “Eiropas ekonomikā, kas darbojas cilvēku labā” (Komisijas 2020. gada darba programma). Šī iniciatīva sniedz labumu privātpersonu banku aizdevumiem, ko indeksē pēc IBOR likmēm, un tas ir svarīgs elements ekonomikā, kas kalpo iedzīvotāju vajadzībām.

3.11. Tā kā ierosinātā grozījuma 10. apsvērumā ir noteikts, ka būtu jāņem vērā darba grupu priekšlikumi un ka attiecībā uz pāreju no EONIA (*Euro Overnight Index Average*) uz €STR (*Euro short-term rate*) attiecīgā darba komisija ieteica virzīt šo pāreju uz €STR + likmju starpību, EESK uzskata, ka būtu lietderīgi apstiprināt, ka “aizstājējetalons” uzskatāms par jauno etalonu + likmju starpību.

3.12. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi precizēt jēdzienu “nopietni traucējumi Savienības finanšu tirgu darbībā”. Ņemot vērā 4. apsvērumā minēto, var secināt, ka LIBOR publicēšanas pārtraukšana attiecas uz šādu situāciju, bet, skatoties nākotnes perspektīvā un pieņemot, ka EURIBOR izzušana kādā brīdī radīs problēmu, būtu lietderīgi ieteikt definēt šo jēdzienu.

3.13. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi arī norādīt, ar kādiem nosacījumiem Eiropas Komisija īstenos šīs tiesības, proti, kādā termiņā tiks noteikts aizstājējetalons, ja būs izpildīti paredzētie nosacījumi.

3.14. Papildus būtu lietderīgi precizēt šī pasākuma piemērošanas eksteritorialitātes pakāpi vai, citiem vārdiem sakot, norādīt, ka tas ir piemērojams, ja viena no uzraudzītajām struktūrām atrodas kādā no dalībvalstīm neatkarīgi no tiesību aktiem, kas reglamentē līgumu, un šajā jautājumā EESK īpaši atsauces uz līgumiem, kas noslēgti saskaņā ar Apvienotās Karalistes likumdošanu, kura 2021. gada 1. janvārī kļuvis par trešās valsts likumdošanu ārpus Eiropas Savienības.

3.15. Tāpēc Etalonu regulas reforma ir pareizais instruments, lai noteiktu likumisku aizstājējlikmi, kas mazina negatīvās sekas attiecībā uz juridisko noteiktību un finanšu stabilitāti, kādas varētu rasties, ja *LIBOR* vai jebkurš cits etalons, kura pārtraukšana radītu būtiskus traucējumus Eiropas Savienības finanšu tirgu darbībā, tiktu pārtraukts un ja šāda aizstājējlikme nebūtu gan pieejama, gan integrēta vēsturiskajos līgumos, kuros iesaistīta uzraudzīta vienība, uz ko atteicas Etalonu regulas darbības joma.

3.16. Lēmums atbilst Finanšu stabilitātes padomes ieteikumiem, tomēr EESK norāda, ka globālā mērogā Eiropas Savienība, šķiet, ir vienīgā jurisdikcija, kas mēģina regulēt valūtas darījuma sākumkursa indeksu darbības mehānismu.

3.17. EESK, protams, iesaka uzraudzīt šīs regulas ieviešanu un integrāciju finanšu tirgos. EESK skatījumā ir būtiski svarīgi, lai paredzētie noteikumi tieši un konkrēti sekmētu mērķu sasniegšanu un radītu pozitīvus rezultātus visām ieinteresētajām personām visās dalībvalstīs.

Briselē, 2020. gada 29. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG*
